

in.ihned.cz/zahranici

Císařský dóm ve Speyeru

Vzhůru na Špýr! pronesl údajně král Rudolf I. Habsburský v okamžiku, kdy započal svou proslulou předsmrtnou pouť k rodovému chrámu Sálavců. Chtěl být pohřben v hrobce, do níž byli uloženi během staletí celkem čtyři císaři, tři císařovny a čtyři králové.

Konrád II. Sálský se narodil kolem roku 990 a římským králem byl zvolen jako nejbližší příbuzný Otonů po přeslici. Do historie se ničím významným nezapsal, ale na návrší na břehu Rýna mezi Falckým lesem a Odenwaldem založil mohutný chrám jako místo posledního odpočinku pro sebe a své následovníky. Během staletí byl dóm často přestavován, bořen a zase stavěn. Po stovkách let dějinných zvratů se mu nakonec vrátila jeho románská podoba a v současnosti je chloubou Speyeru i celého Německa.

Boží hrad

Dóm se stavěl v letech 1025 až 1061 a 1081 – 1106. Poprvé zde byla na německém území použita křížová klenba. Chrám má impozantní rozměry. Je 133 m dlouhý, široký přes 30 m a jde o trojlodní sloupovou baziliku se čtyřmi 72 m vysokými věžemi. Věže mají zvláštní tvar střech sestavených do osmiúhelníků, kterým se říká routová střecha. Špýrský dóm se stal jednou z největších románských sakrálních staveb a patřil ke třem hornorýnským tzv. božím hradům (Gottesburgen). Mimo dómu ve Speyeru k nim patřily také císařské dómy ve městech Worms a Mainz.

Bezmála sedm metrů vysoká síňová krypta byla dostavěna v roce 1041 a je považována za největší svého druhu. Devět těžkých klenbových polí pod příčnou lodí a chórem nesou pilíře, pilastry a volně stojící sloupy. Je to kostel pod kostelem a jedna z nejkrásnějších podzemních

FOTO: LUMÍR PECOLD

kaplí vůbec. Krypta císařského dómu působí impozantně výškou stropu i oblouky křížové klenby osazenými dvoubarevným kamenem.

V kryptě je pochován císař Konrád II. (+1039), jeho manželka Gizela (+1043) a další lidé s císařskou krví. Císař Jindřich V. tu byl pohřben roku 1125. Právě jeho skolem vymřela sálská císařská dynastie.

Věrný portrét

Honosnou společnost doplnil roku 1291 král Rudolf Habsburský, který byl prvním Habsburkem na německém královském trůně. Na zdejší náhrobní desce se dochovala také jeho pozoruhodná podobizna. Nikdy nebyl k vidění obraz, který by „byl nějakému člověku tak podoben“, žasne ještě o několik desetiletí po-

zději ve verších písíci štyrský kronikář Ottokar. Reliéf na náhrobní desce je i dle historických popisů Rudolfa velmi realistický a v době, kdy se dávala při zpodobnění panovníků přednost spíše obrazu ideálního před vyobrazením věrným, je to průlom ve středověkém portrétním umění. Vedle oltá-

ře ve stěnách hrobky jsou umístěny hroby speyerských biskupů.

Dóm a město

Osudy Císařského dómu Panny Marie a sv. Štěpána nejdě oddělit od historie celého města Speyeru. Rýn kdysi tvořil hranici říše římské a v roce 10 př. n. l. tady v krajině osídlené germánským kmenem Nemetů založili římsí vojáci tábor, který se později stal základem pro vznik města.

V roce 150 se zdejší město coby Noviomagus objevilo na mapě Ptolemaia, kolem r. 370 tu byla římská pevnost. V 5. století získali město Frankové. V 11. století, za vlády císařů, zaznamenalo nebyvalý rozvoj a roku 1294 se stal Speyer svobodným říšským městem.

Roku 1310 se tu slavila velkolepá svatba Elišky Přemyslovny s tehdy pouze čtrnáctiletým Janem Lucemburským. V roce 1539 se zde uskutečnil sněm luteránských stavů proti zákazu reformace. Jejich protest vedl k názvu „protestanti“.

Ale nebyly jen časy radovánk a rozmachu. Roku 1689 dobyli Speyer Francouzi za války o falcké následnictví a na rozkaz Ludvíka XIV. ho vypálili. Ušetřen nebyl ani dóm. Nemalé škody napáchala i francouzská revoluční armáda v roce 1794. Francouzům patřil Speyer i v letech 1801 až 1814 a až po roce 1816 připadlo město Bavorské Falci. ●

LUMÍR PECOLD

INFORMACE

Na seznam UNESCO byl Císařský dóm Panny Marie a sv. Štěpána zapsán v roce 1981. Mimo dóm je ojedinělou kulturní památkou ve městě také dochovaná podzemní mikve (židovská rituální lázeň). Nedaleko dómu se nachází Historické muzeum Falce. Nejhezčí pohled na město je z městské brány Altpörtel, která přečkala zkázu města v roce 1689.

